

3. Gayke V. D. Ukrainian Division "Halychyna". History of Formation and Combat Action / Wolf-Dietrich Gaike; [per. from German Roman Colisnik]. - К. : Printer, 2004. - 523 p.
4. Dereiko I. I. Ukrainian auxiliary formations of the German Armed Forces in Kyiv in 1941 - 1943: structure, number, activity / Ivan Ivanovich Dereiko // From the archives of the VUCHK-GPU-NKVD-KGB. - 2004. - No. 1. - P. 340 - 353
5. Dorbyazco S. Second World War 1939 - 1941. Eastern Volunteers in Wehrmacht, Police and SS / Sergey Dorbyazko, Oleksiy Karashchuk. - Kharkiv: AST, 2006. - 354 p.
6. Kovalchuk V. Listing of the leaders of the OUN (B) and UPA in the Ukrainian lands / Volodymyr Kovalchuk, Valery Ogorodnik // From the archives of the VUCHK-GPU-NKVD-KGB. - 2010. - No. 1. - P. 147 - 268
7. Emerging E. R. Mosaic of my memories / Evgeni-Ren Pobedushchy. - Munich, 1982. - 239 p.
8. Shaikan V. Propaganda actions of Ukrainian self-standing forces at the final stage of the Second World War / Valery Shaikan. - // From the archives of VUCHK-GPU-NKVD-KGB. - 2009. - No. 2. - P. 455 - 469
9. History of Ukraine Class 11 / Ed. O. I. Pometun, N. M. Gupan. - К. : Education, 2012. - 336 pp.
10. History of Ukraine Class 11 / AK Strukevich, I. M. Romanyuk, S. I. Drovosyuk. - К. : Diploma, 2011. - 320 p.

УДК 373.5.091.12:069 (477.52)(045)

Щербаченко М.В.
керівник шкільного музею
КУ Сумська спеціалізована школа №9

ДІЯЛЬНІСТЬ ШКІЛЬНОГО МУЗЕЮ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

У статті розглядається актуальність проблеми використання гурткової роботи як способу формування життєвих компетентностей учнів. Проаналізовано роботу шкільного музею та гуртка «Екскурсіводи» у комунальній установі Сумська спеціалізована школа №9.

***Ключові слова:** гурткова робота, компетентність, шкільний музей.*

Щербаченко М.В. Деятельность школьного музея как способа развития жизненных компетентностей учеников

В статье рассматривается актуальность проблемы использования работы кружков как способа формирования жизненных компетентностей учеников. Проанализировано работу школьного музея и кружка «Екскурсіводи» в коммунальном учреждении Сумская специализированная школа №9.

***Ключевые слова:** работа кружков, компетентность, школьный музей.*

Scherbachenko M. V. School museum activity as the way of developing students life competences

Actual problems of group work usage as a method of formation of students life competences are reviewed in the article. The activities of school museum and the group «Excursion Guides» in the communal institution Sumska specialized school 9 have been analysed.

***Key words:** group work, competence, school museum.*

В Україні співпраця музеїв і школи стала активно розвиватися в останні десятиліття. Є окремі звернення до цієї тематики вчених і педагогів, аналіз публікацій яких свідчить, що деякі аспекти розвитку музейної педагогіки розробляли Барановська І., Бедрик, Л., Белякова, О.О., Близнюк А.М., Гайда Л., Громовий В.В., Мельничук Л.С., П'ятченко Ю.В., Шевченко В.В., Якубовський В.І.

Метою статті є проаналізувати та довести важливість гурткової роботи на базі шкільного музею.

Діяльність педагога можна порівняти з працею садівника. Адже садівник, щоб виростити гарну квітку, вчасно поливає і підживлює її. Так і обов'язок учителя – створити всі умови для всебічного розвитку дитини, розкриття її таланту, здібностей та обдаровань. Дар відкрити чарівну квітку обдарованості школяра дається тому, хто справді любить дітей і вміє прокласти стежки до їхнього розуму і серця. Розвинути обдарованість можна лише тоді, коли дитина працює під умілим керівництвом. Тому надзвичайно важливо, щоб питанням розвитку особистості займалися і батьки і вчителі. В цьому допомагає гурткова робота, якою діти займаються в позаурочний час. Позакласна робота є багатогранною, різнобічною за своєю тематикою, учні можуть вибрати добровільно той вид позакласної роботи, який найбільш повно задовольняє їх потреби.

Позакласна діяльність охоплює всю освітню - виховну роботу в позакласний час і спрямована на забезпечення потреб особистості у творчій самостійній діяльності за інтересами, стимулювання її творчого самовдосконалення та задоволення потреб дітей і молоді у професійному самовизначенні відповідно до їх здібностей.

Позакласний час займає значне місце в житті учня. Гурткова робота допомагає правильно організувати його, щоб він був розумно використаний для відпочинку, заняття улюбленою справою. Розвиток творчого мислення учнів, їх пізнавальної діяльності, прагнення до пошуків досліджень - одна з важливих проблем оптимізації навчання і комплексного підходу до навчально – виховної роботи, до використання у навчально – виховному процесі різних форм, позакласних заходів, зокрема гуртків.

Гурткова робота розвиває естетичні та художні смаки учнів, поглиблює їх знання, розвиває їх творчі здібності, виховує почуття краси. Добре спланована гурткова робота аж ніяк не перевантажує учнів. Навпаки, вона значно полегшує сприйняття та засвоєння матеріалу на уроках, допомагає учням працювати за покликанням. У процесі гурткової роботи педагог має змогу глибше пізнати особистість кожного вихованця, допомогти йому самовизначитись.

Діяльність гуртків в школі є надзвичайно важливою. Цінність гурткової роботи полягає в тому, що вона, в деякій мірі, вирішує проблему організації вільного часу школярів, задовольняє їх різноманітні інтереси, активізує пізнавальну діяльність школярів, тощо. Активізуючи пізнавальну діяльність школярів, вона в той же час створює умови для практичного застосування одержаних ними знань.

Державотворчі процеси, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність вирішення проблеми виховання національно свідомих громадян, патріотів своєї Батьківщини, спадкоємців і продовжувачів національно-патріотичних традицій. З цією метою у комунальній установі Сумська спеціалізована школа №9 було розроблено проект національно - патріотичного спрямування «Я-патріот». Метою Проекту є активізація діяльності з виховання у дітей, учнівської молоді почуття патріотизму, посилення моральної складової в загальній системі формування у молоді національної гідності, готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків, особистісних рис громадянина Української держави, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, набуття соціального досвіду, фізичної досконалості, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури, розвиток психологічних і професійних якостей.

Здатність до творчого осмислення та творчого використання на практиці здобутих компетенцій необхідна людині впродовж усього життя. Її формування відбувається в шкільні роки і велику роль в цьому відіграють заняття в гуртках національно-патріотичного спрямування. У КУ ССШ№9 на базі шкільного музею діє гурток «Екскурсводи».

Саме у гуртковій роботі розкриваються здібності, збагачуються знання, закріплюються вміння і навички, проявляється творчість та ініціативність дітей.

Діяльність музею допомагає у формуванні патріота, громадянина, зорієнтованого на систему цінностей та потреби сучасного соціуму.

Музей в освітньому закладі створюється з метою виховання, навчання і соціалізації учнів. Шкільний музей покликаний формувати стійкий інтерес опановувати нові знання з історії рідного краю, підтримувати готовність до самостійного вивчення історії рідного краю та формування вмінь дослідної роботи з краєзнавчої проблематики і зокрема із джерелами: літературою, архівними матеріалами, письмовими та усними джерелами. Тільки музей підтримує стійкий емоційний та інформаційний вплив і може долучити учнів до матеріальних, культурних, духовних цінностей рідного краю. [11; 120]

Завдяки музею історичні знання зможуть перетворитися на переконання. Цьому сприяє наявність в музеї першотвору історії та культури, в якому виявляється феномен єдності інформаційно-логічного та емоційно-образного впливу на розум і почуття. У музеї інформація стає наочною, образною, і активізує візуальне мислення, що стає ефективним засобом у передачі наступності культури.

Під час відвідування гуртка екскурсводи значно зростає пізнавальна, пошукова і творча активність учнів, вищим стає рівень їхнього психолога – педагогічного розвитку та вихованості. Гурток працює в декількох напрямках: екскурсійна діяльність, науково – дослідницька, освітньо – виховна, виставкова робота, волонтерська діяльність. Ця робота допомагає у формуванні громадянина-патріота України, підготовленого до життя, з високою національною свідомістю.

Туристсько – краєзнавчий напрямок залучає дітей до активної діяльності в сфері туризму, краєзнавства, екології, надає можливості вихованцям здобути знання про навколишнє середовище, формує у дітей професійну спрямованість, залучає гуртківців до науково-дослідницької роботи, поширення нових знань. Метою гуртка є навчити цінувати історичні традиції країни, міста, школи; розвинути пізнавальні, творчі здібності у вихованців, формувати комунікативні навички та вміння, чітко формулювати власну думку, застосовувати знання на практиці, стимулювати творчу думку та фантазію; виховати любов до рідного міста, школи, до їх історії, культурних надбань, толерантно відноситись до історичної спадщини.

На заняттях гуртка діти вивчають історію свого міста та області, пам'яток архітектури, вчать цінувати історичні традиції та культурні надбання міста. Під час навчання гуртківці знайомляться з визначними місцями, зустрічаються з цікавими людьми, досліджують історію створення архітектурних і культурних пам'яток різних століть, вчать вести дослідницьку роботу, користуватися різними джерелами інформації, аналізувати та систематизувати матеріали досліджень.

Сучасна стратегія шкільної освіти в Україні передбачає формування інтелектуально розвиненої, культурної особистості, яка має систему ціннісних орієнтацій, може добре адаптуватися в соціумі, здатна до творчої самореалізації в різних сферах діяльності. Нині процес оновлення та модернізації освіти набуває особливого значення, коли відбуваються усвідомлення і переосмислення власної історії, національних особливостей, успадкування духовних надбань українського народу.

Перебудова системи освіти потребує творчого оновлення всіх її ланок, зокрема музейної справи. Одним із завдань педагогічного колективу школи, в якій є музей, ефективніше використовувати його зібрання в навчально-виховній роботі з учнями. Музей при навчальному закладі гармонійно поєднує ознаки і функції навчальної та дослідної установи. Це дозволяє змістити акцент з активного дидактичного впливу на особистість учня, формування середовища, в якому відбуваються його самоосвіта й саморозвиток і починають діяти механізми внутрішньої активності. [4]

Шкільні музеї України стають інститутом, який дозволяє транслювати й утілювати в життя базові цінності суспільства. У їх діяльності поєднуються культурно-освітні, виховні, науково – дослідницькі функції. Крім того, за кількістю музеїв при навчальних закладах переважають інші групи музеїв, що складають музейну мережу України. Тому вельми актуальним є виявлення особливостей їхнього функціонування в окремих регіонах та ефективності впливу на навчально - виховний процес на сучасному етапі.

Нині музейна педагогіка розглядає шкільний музей як динамічний, інтерактивний освітній простір, який має певні переваги в порівнянні з державними музеями. Зокрема такі: існування постійної аудиторії, можливість використання колекції музею для організації та здійснення навчально-виховних заходів, участь школярів у збереженні музейних колекцій, можливість перевірити себе в майбутній професії, комфортна атмосфера для діалогу учителя з учнем, відвідувача з музейним експонатом, особисті норми соціальної поведінки та ін. Усе це сприяє тому, що шкільний музей є ідеальним місцем для творчої самореалізації молоді, коли учень не тільки споживає продукт музейної діяльності, але є його активним творцем. [8; 19]

Зберігаючи традиції минулого, освітня функція шкільних музеїв не втратила своєї важливості й нині, маючи особливу значимість, цінність та нову динаміку у ХХІ ст. Залишаючись місцем збереження раритетів, реліквій, музей при освітньому закладі став особливим осередком для спілкування, культурно-освітнім середовищем, яке органічно інтегрує в навчально-виховний процес у школі. Пріоритетними визнані такі напрями: пошуково-дослідницька, фондова й експозиційно-виставкова робота, культурно-освітня діяльність. Успіх музейної діяльності в сучасній школі залежатиме від того, наскільки вона сконцентрована на головних, найактуальніших напрямках і забезпечує вирішення нагальних питань сьогодення.

Отже, вчителі організовуючи гуртки, виявляють обдарованих дітей та допомагають їм розвиватися. В результаті діяльності гуртка учні розширюють знання про минуле нашого краю та країни, усвідомлюють значення свят для українського народу, в них формується особисте ставлення до життя Батьківщини та свого народу. А під час вивчення та засвоєння історичного матеріалу розширюються патріотичні почуття. Позаурочна робота з патріотичного виховання допомагає учням свідомо включитись у громадянські справи, відчути себе громадянами України, виконувати свої обов'язки, виявляти наполегливість, працьовитість, толерантність тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська, І. Використання музейно-освітніх технологій у початковій школі / І. Барановська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – 2009. – № 4. – С. 129-132.
2. Бедрик, Людмила Шкільний музей - засіб розширення соціокультурного простору особистості / Людмила Бедрик // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіамах. – 2011. – № 6. – С. 100-102.
3. Белякова, О. О. Використання потенціалу шкільного музею у навчально-виховному процесі: Історичне краєзнавство / О. О. Белякова // Історія та правознавство. – 2006. – № 8-9. – С. 18-20.
4. Гайда, Л. Музеї при навчальних закладах України / Л. Гайда // Краєзнавство. Географія. Туризм. Шкільний світ. – 2008. – № 36. – С. 3-9.
5. Громовий, В. В. Музеї миру чи музеї війни: що варто створювати в школах? / В. В. Громовий // Управління школою. – 2011. – № 19/21. – С. 2-7.
6. Караманов, О. Розвиток пізнавальної активності учнів засобами музейної педагогіки / О. Караманов // Рідна школа. – 2008. – № 1-2. – С. 57-58.
7. Мельничук, Л. С. Місце шкільних музеїв в освітньому просторі району / Л. С. Мельничук // Виховна робота в школі. – 2015. – № 11. – С. 4-7.
8. Музей при освітньому закладі та основи музейної педагогіки (методичні рекомендації щодо організації та проведення експрес-курсів для педагогів Сумської області, які опікуються роботою музеїв та музейних кімнат в освітніх закладах): методичні рекомендації / Упорядник Ю.В. П'ятаченко – Суми: НВВ КЗ СОШПО, 2016 – 41 с.
9. Салата Оксана Музей у системі освітнього простору сучасного суспільства / Оксана Салата // Директор школи. Шкільний світ. – 2012. – № 8. – С. 41-45.
10. Шевченко В.В. Музеєзнавство: Навч. Посібник для дистанційного навчання – К.: Університет «Україна», 2007. – 288 с.
11. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Підручник – Кам'янець – Подільський: ПП Мошак М.І., 2010. – 352 с.

REFERENCES

1. Baranovskaya, I. Use of Museum and Educational Technologies in Elementary School / I. Baranovskaya // Scientific Papers of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Ser. Pedagogics. - 2009. - No. 4. - P. 129-132.
2. Bedrik, Lyudmila School museum - a means of expanding the socio-cultural space of personality / Lyudmila Bedrik // Ukrainian language and literature in secondary schools, gymnasiums, lyceums and colleges. - 2011. - No. 6. - P. 100-102.
3. Belyakova, O. O. Use of the potential of the school museum in the educational process: Historical local studies / O. O. Belyakov // History and jurisprudence. - 2006. - No. 8-9. - P. 18-20.

4. Hayda, L. Museums at educational institutions of Ukraine / L. Hayda // Local studies. Geography. Tourism. School World .- 2008.- No. 36.- P. 3-9.
5. Gromovy, V.V. Museums of the world or museums of war: what should be created in schools? / VV Gromov // School management. - 2011. - No. 19/21. - S. 2-7.
6. Karamanov O. Development of cognitive activity of students by means of museum pedagogics / O. Karamanov // Native school. - 2008. - No. 1-2. - P. 57-58.
7. Melnychuk, L. S. Place of school museums in the educational space of the district / L. S. Melnychuk // Educational work in school. - 2015. - No. 11. - P. 4-7.
8. Museum at an educational institution and the foundations of museum pedagogy (methodical recommendations for organizing and conducting express courses for teachers of Sumy oblast, which deal with the work of museums and museum rooms in educational institutions): methodical recommendations / Administrator Yu.V. Pyatachenko - Sumy: NWC CF SOIPPO, 2016 - 41 pp.
9. Oksana Salata Museum in the system of educational space of modern society / Oksana Salata // Director of the school. School world. - 2012. - No. 8. - P. 41-45.
10. Shevchenko V.V. Museology: Teaching. A Guide for Distance Learning - K.: University "Ukraine", 2007 - 288 p.
11. Yakubovsky VI Museology. Textbook - Kamyanets-Podilsky: PE Moshak MI, 2010. - 352 p.

УДК 94:323.22-058.244(477)1921

Сушло С.О
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ АНТИБІЛЬШОВИЦЬКИХ СЕЛЯНСЬКИХ ПОВСТАНЬ НА ТЕРИТОРІЇ СЛОБОЖАНЩИНИ В 1921 РОЦІ В ПІДРУЧНИКАХ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ 10 КЛАСУ

В даній статті була розглянута проблематика антибільшовицьких селянських повстань на Слобожанщині в 1921 році, в контексті загальноукраїнського селянського повстанського руху 1917-1921 рр. На основі раніше невідомих архівних джерел було висвітлено хід, характер та тенденції селянського повстанського руху на Слобожанщині, який мав свої особливості проте мав схожі риси з селянськими повстаннями в інших регіонах України. Також в даній роботі проаналізовано висвітлення даного питання в підручниках з історії України для 10 класу.

Ключові слова: Слобожанщина, повстанські загони, селянство, боротьба, збройний опір, амністія, комуністична диктатура, підручники з історії України для 10 класу.

Сушло Е.А Освещения антибольшевистских крестьянских восстаний на территории Слобожанщины в 1921 году. в учебниках с истории Украины для 10 класса.

В данной статье была рассмотрена проблематика антибольшевистских крестьянских восстаний на Слобожанщине в 1921 году, в контексте общеукраинского крестьянского движения 1917-1921 гг. На основании ранее не известных архивных источников был освещен ход, характер и тенденции крестьянского повстанческого движения на Слобожанщине, которое хотя и было свои особенности все таки имело общие черты с крестьянскими восстаниями в других регионах Украины. Также в данной статье проанализировано освещение данного вопроса в учебниках по истории Украины для 10 класса.

Ключевые слова: Слобожанщина, повстанческие отряды, крестьянство, борьба, вооруженное сопротивление, коммунистическая диктатура, амнистия, учебники по истории Украины для 10 класса.

Suslo E. Antiboldshovic peasants reviews in the Sloboda region in 1921 and coverage of this issue in the textbooks on the history of Ukraine for the 10th form
This article is devoted the problem of anti-bolshevist peasant rebel fight in Sloboda region of 1921, in the context of all-ukrainian peasant insurrectionary movement in the period from 1917 to 1921. On the basis of of little-known archival documents represented progress, character and trends of peasant insurrectionary movement, which had own characteristics and commonalities of peasant uprisings in other regions of Ukraine. Also, this article analyzes the coverage of this issue in textbooks on the history of Ukraine for class 10.
Key words: Sloboda region, the insurrectionary detachments, peasantry, struggle, armed resistance, amnesty, the communistic dictatorship, textbooks on the history of Ukraine for the 10th form.

Постановка проблеми. Селянський повстанський рух, що відбувся в 1921 році на території Слобожанщини (сучасні Харківська, частина Сумської, Луганської, Донецької областей). Питання селянської боротьби на Слобожанщині. Питання селянської боротьби проти більшовиків на території колишньої Харківської губернії становить інтерес для науковців, освітян та звичайних громадян. Саме цього року виповнюється сторіччя з проголошення Української Центральної ради – першого за декілька століть державного органу на українських теренах. Приклад селянської боротьби повстанців становить величезний виховний потенціал для виховання патріотизму, громадянської позиції, викликає інтерес до минулого України. Саме тому дана тема є важливою для висвітлення в підручниках з історії України для 10 класу. Для розуміння селянського опору необхідний ретельний аналіз цього явища